

รายงานสถานการณ์ศัตรูข้าว
วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๙
กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดของศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
โทร. ๐ ๒๙๕๕ ๑๕๑๔ โทรสาร ๐ ๒๙๕๕ ๑๖๒๖
E-mail: doae.pmd2566@gmail.com

สถานการณ์การระบาดของศัตรูพืชที่สำคัญ

ศัตรูข้าว

๑. สถานการณ์การปลูกข้าว

พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด ๗๗ จังหวัด มีพื้นที่ยืนต้น ๔๔,๘๔๘,๐๔๓.๒๐ ไร่

๒. สถานการณ์การระบาดของศัตรูข้าวที่สำคัญ

๒.๑ เพลี้ยกระโดดหลังขาว พื้นที่ระบาด ๗ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแพร่ เชียงใหม่ อุบลราชธานี ลำพูน แม่ฮ่องสอน ลำปาง และจังหวัดมุกดาหาร รวมจำนวน ๑๑,๘๖๔.๒๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๒๖๕ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๔,๖๘๙.๒๕ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๗,๑๗๕.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน ๑,๑๒๐.๐๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน ๓,๘๔๕.๒๕ ไร่
๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน	จำนวน ๖,๘๙๙.๐๐ ไร่

๒.๒ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล พื้นที่ระบาด ๘ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแพร่ เชียงใหม่ พิจิตร เลย กำแพงเพชร สุรินทร์ อุบลราชธานี และจังหวัดชัยภูมิ รวมจำนวน ๖๙๖.๒๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๑๖ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๖๐๕.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๙๑.๒๕ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน ๗.๕๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน ๑๒๖.๒๕ ไร่
๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน	จำนวน ๕๖๓.๐๐ ไร่

๒.๓ หนอนกอข้าว พื้นที่ระบาด ๑๐ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ฉะเชิงเทรา ร้อยเอ็ด มุกดาหาร สุโขทัย ตาก นครราชสีมา บุรีรัมย์ อุทัยธานี และจังหวัดอุบลราชธานี รวมจำนวน ๑,๘๖๒.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๔๒ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๔๑.๒๕ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๑,๘๒๐.๗๕ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน ๔.๕๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน ๑๓.๒๕ ไร่
๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน	จำนวน ๑,๘๔๔.๒๕ ไร่

๒.๔ หนอนแมลงวัน พบการระบาดในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ รวมจำนวน ๑๐๕.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๒ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดคงที่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๑๐๕.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน	จำนวน ๕.๐๐ ไร่
๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน ๑๐๐.๐๐ ไร่

๒.๕ แมลงบัว พื้นที่ระบาด ๔ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน หนองบัวลำภู และจังหวัดเพชรบูรณ์ รวมจำนวน ๒๓๖.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๖ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๒๕๒.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๒๔.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน ๒๔.๐๐ ไร่
๒) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน	จำนวน ๒๕๒.๐๐ ไร่

๒.๖ เพลี้ยไฟข้าว พื้นที่ระบาด ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก เชียงใหม่ และจังหวัดอุดรธานี รวมจำนวน ๒๒๕.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๕ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๒๒๕.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมาไม่พบการระบาด)

๑) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน	จำนวน ๑๒๕.๐๐ ไร่
-------------------------	------------------

๒) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน จำนวน ๑๐๐.๐๐ ไร่

๒.๗ โรคไหม้ข้าว พื้นที่ระบาด ๑๙ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา บุรีรัมย์ กาฬสินธุ์ นครพนม สุรินทร์ ปราจีนบุรี เชียงใหม่ ฉะเชิงเทรา หนองคาย อุทัยธานี มุกดาหาร แม่ฮ่องสอน ขอนแก่น อุบลราชธานี แพร่ ชัยภูมิ สกลนคร ร้อยเอ็ด และจังหวัดสงขลา รวมจำนวน ๑,๖๗๕.๒๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๓๗ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๑๖๖.๗๕ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๑,๕๐๘.๕๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน จำนวน ๖๓๖.๐๐ ไร่

๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน จำนวน ๗๒๒.๐๐ ไร่

๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน จำนวน ๓๑๗.๒๕ ไร่

๒.๘ โรคขอบใบแห้งข้าว พื้นที่ระบาด ๕ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก สกลนคร บุรีรัมย์ เชียงราย และจังหวัดนครราชสีมา รวมจำนวน ๕๒๐.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๑๒ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๒๙๓.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๒๒๗.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน จำนวน ๘๘.๐๐ ไร่

๒) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน จำนวน ๔๓๒.๒๕ ไร่

๒.๙ โรคขอบใบสีส้ม พื้นที่ระบาด ๓ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด อุดรธานี และจังหวัดสกลนคร รวมจำนวน ๑๒๕.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๐๓ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดเพิ่มขึ้น ๕.๐๐ ไร่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๑๒๐.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน จำนวน ๑๑๐.๐๐ ไร่

๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน จำนวน ๑๐.๐๐ ไร่

๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน จำนวน ๕.๐๐ ไร่

๒.๑๐ หยุ พื้นที่ระบาด ๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก และจังหวัดชัยนาท รวมจำนวน ๑,๔๖๔.๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐.๐๐๓๓ ของพื้นที่ปลูก พื้นที่ระบาดคงที่ (สัปดาห์ที่ผ่านมา ๑,๔๖๔.๐๐ ไร่)

๑) ข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน จำนวน ๒๓๔.๐๐ ไร่

๒) ข้าวอายุ ๔๐ - ๖๐ วัน จำนวน ๘๑๐.๐๐ ไร่

๓) ข้าวอายุมากกว่า ๖๐ วัน จำนวน ๔๒๐.๐๐ ไร่

๓. การควบคุมศัตรูพืช

๓.๑ การควบคุมเพลี้ยกระโดดหลังขาว

สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกับศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านการอารักขาพืช และหน่วยงานราชการในพื้นที่ ลงพื้นที่สำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาว พร้อมให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดหลังขาว โดยแนะนำเกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ต้านทาน เช่น สุพรรณบุรี ๖๐ ชัยนาท ๑ สุพรรณบุรี ๑ กข ๓๑ และชุมแพ ๖๐ โดยปลูกสลับกันอย่างน้อย ๒ พันธุ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เพลี้ยกระโดดหลังขาวปรับตัวทำลายข้าวพันธุ์ต้านทานได้เร็ว หรือถ้าปลูกข้าวพันธุ์เดียว ไม่ควรปลูกติดต่อกันเกิน ๔ ฤดูปลูก การจัดการกับสภาพแวดล้อมในแปลงปลูกข้าวเพื่อเป็นการลดที่อยู่อาศัยของเพลี้ยกระโดดหลังขาว หากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และกรมการข้าว

๓.๒ การควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอร่วมมือกับศูนย์วิจัยข้าว ลงพื้นที่ตรวจสอบและให้ความรู้แก่เกษตรกรในพื้นที่ที่พบการระบาด แนะนำเกษตรกรหมั่นสำรวจและติดตามสถานการณ์ศัตรูพืชในแปลง พร้อมให้คำแนะนำวิธีการใช้และวิธีการผลิตรายละเอียดวิธีนาบิวเอเรีย เพื่อนำไปใช้ในพื้นที่ที่พบการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล แนะนำให้เกษตรกรปลูกข้าวพันธุ์ค่อนข้างต้านทานเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เช่น สุพรรณบุรี ๑ สุพรรณบุรี ๒ สุพรรณบุรี ๙๐ สุพรรณบุรี ๖๐ ปทุมธานี ๑ เป็นต้น และควบคุมน้ำในแปลงนาให้พอดีดินเปียกหรือมีน้ำเรี่ยผิวดินนาน ๗ - ๑๐ วัน แล้วปล่อยขังทิ้งไว้ให้แห้งเองสลับกันไป จะช่วยลดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล แจ้งเตือนประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกร ฝ้าระวังการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลผ่านกลุ่ม Line เกษตรกร และกลุ่ม Line ผู้นำชุมชน หมอพืชชุมชน หากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และกรมการข้าว

๓.๓ การควบคุมหนอกอข้าว

สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่ตรวจสอบและติดตามสถานการณ์การระบาดของหนอนกอข้าว พร้อมให้ความรู้แก่เกษตรกรแนะนำวิธีการป้องกันกำจัดโดยการไถน้ำท่วมและไถดินเพื่อทำลายหนอนและดักแด้ของหนอนกอข้าวที่อยู่ตามตอซัง หรือปลูกพืชอื่นเพื่อตัดวงจรชีวิตของหนอนกอข้าวปลูกพืชหมุนเวียน หากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและกรมการข้าว

๓.๔ การควบคุมหนอนแมลงนูน

๓.๔.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่สำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดของหนอนแมลงนูน พร้อมให้คำแนะนำการป้องกันกำจัดหนอนแมลงนูนแก่เกษตรกรด้วยวิธีผสมผสานพร้อมทั้งแนะนำวิธีการผลิตขยายเชื้อราเมตาไรเซียมแก่เกษตรกร โดยได้รับการสนับสนุนหัวเชื้อราเมตาไรเซียมจากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชในพื้นที่และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนเกษตรกรให้หมั่นสำรวจติดตามและเฝ้าระวังการระบาดของหนอนแมลงนูนในพื้นที่แปลงปลูกข้าวของตนเองอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้รีบทำการป้องกันกำจัดทันที

๓.๔.๒ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช สนับสนุนหัวเชื้อราเมตาไรเซียมให้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการที่จะผลิตและขยายเพื่อใช้ในพื้นที่ที่พบการระบาด ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ

๓.๕ การควบคุมแมลงบัว

สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่ตรวจสอบติดตามการระบาดและประชาสัมพันธ์เตือนให้เกษตรกรในพื้นที่ใกล้เคียงสำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดอย่างใกล้ชิดในพื้นที่ที่พบการระบาดช่วงระยะกล้าและแตกกอเกษตรกรคาดว่าจะไม่ได้รับผลผลิตได้ดำเนินการไถทำลายแปลงที่พบการระบาด และให้ปุ๋ยให้น้ำเตรียมการเก็บเกี่ยวในแปลงที่มีอายุพร้อมเก็บเกี่ยวเนื่องจากเกษตรกรยังคาดว่าจะได้รับผลผลิต

๓.๖ การควบคุมเพลี้ยไฟ

สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่ตรวจสอบการระบาดของเพลี้ยไฟ พร้อมให้คำแนะนำเกษตรกรในการป้องกันกำจัด โดยการดูแลแปลงข้าวระยะกล้าหรือหลังหวาน ๗ วันอย่าให้ขาดน้ำ หรือไถน้ำท่วมยอดข้าวทั้งไว้ ๑ - ๒ วัน เมื่อตรวจพบเพลี้ยไฟตัวเต็มวัย ๑ - ๓ ตัวต่อต้นในข้าวอายุ ๖ - ๗ วันหลังหวาน หากพบการระบาดรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตรและกรมการข้าว

๓.๗ การควบคุมโรคไหม้ข้าว

๓.๑.๑ สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาด ลงพื้นที่สำรวจติดตามสถานการณ์การระบาดของโรคไหม้ข้าว พร้อมให้คำแนะนำการป้องกันกำจัดโรคไหม้ข้าวแก่เกษตรกรด้วยวิธีผสมผสานพร้อมทั้งแนะนำวิธีการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มาแก่เกษตรกร โดยได้รับการสนับสนุนหัวเชื้อไตรโคเดอร์มาจากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชในพื้นที่และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนเกษตรกรให้หมั่นสำรวจติดตามและเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ข้าวในพื้นที่แปลงปลูกของตนเองอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้รีบทำการป้องกันกำจัดทันที

๓.๑.๒ ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช สนับสนุนหัวเชื้อไตรโคเดอร์มาให้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการที่จะผลิตและขยายเพื่อใช้ในพื้นที่ที่พบการระบาด ในพื้นที่จังหวัดที่รับผิดชอบ

๓.๘ การควบคุมโรคขอบใบแห้ง

สำนักงานเกษตรจังหวัดและสำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ที่พบการระบาดร่วมกับเจ้าหน้าที่จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร ด้านการอารักขาพืช ลงพื้นที่ตรวจสอบการระบาดของโรคขอบใบแห้ง พร้อมสนับสนุนเชื้อจุลินทรีย์ปฏิปักษ์ บาซิลลัส ซับทีลิส (*Bacillus subtilis*) และเชื้อราไตรโคเดอร์มาแก่เกษตรกร และให้คำแนะนำการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดการระบาดของโรคขอบใบแห้งแก่เกษตรกรที่พบการระบาดในพื้นที่ และประชาสัมพันธ์

เตือนเกษตรกรเฝ้าระวังในแปลงปลูกข้าวของตนเองอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อป้องกันการเข้าทำลายของโรคขอบใบแห้ง ในพื้นที่ที่พบการระบาดของรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และการกรมนาข้าว

๓.๙ การควบคุมโรคใบสีส้ม

สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกับเจ้าหน้าที่จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร ด้านการอารักขาพืช ลงพื้นที่ตรวจสอบและติดตามสถานการณ์การระบาดของโรคใบสีส้ม พร้อมให้ความรู้แก่เกษตรกร แนะนำวิธีการป้องกันกำจัดโรคใบสีส้ม โดยแนะนำเกษตรกรใช้พันธุ์ข้าวต้านทานแมลงเพลี้ยจักจั่นสีเขียว เช่น กข๑ กข๓ กำจัดวัชพืช และพืชอาศัยของเชื้อไวรัสและแมลงพาหะนำโรค และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนเกษตรกรให้สำรวจ และเฝ้าระวังการระบาดของโรคใบสีส้ม พร้อมแนะนำเกษตรกรผ่านกลุ่ม Line เกษตรกร และกลุ่ม Line ผู้นำชุมชน หมอพืชชุมชน หากพบการระบาดของรุนแรงให้ใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และการกรมนาข้าว

๓.๑๐ การควบคุมหนู

สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ร่วมกับเจ้าหน้าที่จากศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร ด้านการอารักขาพืช ลงพื้นที่ตรวจสอบและติดตามสถานการณ์การระบาดของหนูศัตรูข้าว พร้อมให้ความรู้แก่เกษตรกร แนะนำวิธีการป้องกันกำจัดหนูศัตรูข้าว โดยแนะนำเกษตรกรใช้กับดัก การใช้เหยื่อพิษ และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนเกษตรกรให้สำรวจและเฝ้าระวังการระบาดของหนูศัตรูข้าว พร้อมแนะนำเกษตรกรผ่านกลุ่ม Line เกษตรกร และกลุ่ม Line ผู้นำชุมชน หมอพืชชุมชน และแนะนำการใช้สารเคมีป้องกันกำจัด ตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร และการกรมนาข้าว

๔. คำแนะนำและการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่พบการระบาด

ศัตรูพืช	การป้องกันกำจัด
1. เพลี้ยกระโดดหลังขาว ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Sogatella furcifera</i> Horvath	1. ปลูกข้าวพันธุ์ต้านทาน เช่น สุพรรณบุรี 60 ชัยนาท 1 สุพรรณบุรี 1 กข31 และชุมแพ 60 โดยปลูกสลับกันอย่างน้อย 2 พันธุ์ เพื่อป้องกันไม่ให้เพลี้ยกระโดดหลังขาวปรับตัวทำลายข้าวพันธุ์ต้านทานได้เร็ว หรือถ้าปลูกข้าวพันธุ์เดียว ไม่ควรปลูกติดต่อกันเกิน 4 ฤดูปลูก 2. เมื่อตรวจพบเพลี้ยกระโดดหลังขาวมากกว่า 1 ตัวต่อต้นให้เข้าน้ำออกจากแปลงนา และปฏิบัติเช่นเดียวกับเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
2. เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Nilaparvata lugens</i>	1. อนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติเพื่อควบคุมการระบาด เช่น มวนเขียวดูดไข่ แมงมุมสุนัขป่า เป็นต้น 2. ไม่ใช้ปุ๋ยไนโตรเจนในปริมาณที่มากเกินไป เพราะจะทำให้ต้นข้าวอวบเหมาะแก่การเข้าทำลาย 3. ควบคุมระดับน้ำในนาข้าว โดยการระบายน้ำออกเป็นครั้งคราวแบบเปียกสลับแห้ง 4. เมื่อตรวจพบสัดส่วนของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลตัวเต็มวัยต่อมวนเขียวดูดไข่ ระหว่าง 6 :1- 8 :1 หรือตัวอ่อนวัยที่ 1-2 เมื่อข้าวอายุ 30-45 วัน จำนวนมากกว่า 10 ตัวต่อต้น ให้ใช้สารกำจัดแมลง - บuprofezin (Buprofezin) 10% WP อัตรา 25 กรัม - etofenprox (Etofenprox) 10% EC อัตรา 20 มิลลิลิตร - บuprofezin/ไอโซพโรคาร์บ (Buprofezin /Isoprocarb) 5%/20% WP อัตรา 50 กรัม โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่น ทุก 7 วัน และให้สลับกลุ่มสาร 5. เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลส่วนใหญ่เป็นตัวเต็มวัย จำนวนมากกว่า 1 ตัวต่อ 1 ต้น และไม่พบหรือพบมวนเขียวดูดไข่น้อยมาก ให้ใช้สาร - etofenprox (Etofenprox) 10% EC อัตรา 20 มิลลิลิตร - ไอโซพโรคาร์บ (Isoprocarb) 50% WP อัตรา 60 กรัม - fenobucarb (Fenobucarb) 50% EC อัตรา 60 มิลลิลิตร โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่น ทุก 7 วัน และให้สลับกลุ่มสาร 6. ในระยะข้าว ตั้งท้องถึงออกรวง เมื่อพบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 10 ตัวต่อกอ หรือ 1 ตัว

	ต่อ 1 ต้น และพบมวนเขียวดูดไข่จำนวนน้อยมากให้ใช้สาร - ไทอะมีโทแซม (Thiamethoxam) 25% WP อัตรา 2 กรัม - ไดโนทีฟูเร็น (Dinotefuran) 10% WP อัตรา 15 กรัม - โคลไทอะนิดิน (Clothianidin) 16% SG อัตรา 6-9 กรัม - อีทิโพรล (Ethiprole) 10% SC อัตรา 40 มิลลิลิตร โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร และให้สลับกลุ่มสาร
3. หนอนกอข้าว	1. เผาตอซังหลังการเก็บเกี่ยว ใช้น้ำท่วมและไถดินเพื่อทำลายหนอนและดักแด้ของหนอนกอข้าวที่อยู่ตามตอซัง 2. ปลุกพืชอื่นเพื่อตัดวงจรชีวิตของหนอนกอข้าว ปลุกพืชหมุนเวียน 3. ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนมากเกินไป ทำให้ใบข้าวงามหนอนกอชอบวางไข่ 4. ใช้แสงไฟล่อตัวเต็มวัยและทำลาย เมื่อมีการระบาดรุนแรง 5. ไม่ใช้สารฆ่าแมลงชนิดเม็ดในนาข้าว เพื่อช่วยให้ศัตรูธรรมชาติพวกแตนเบียนไข่และแตนเบียนหนอนของหนอนกอข้าว สามารถควบคุมประชากรหนอนกอข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6. เมื่อพบอาการข้าวยอดเหี่ยวในระยะข้าวอายุ 3 - 4 สัปดาห์หลังหว่าน/ปักดำในระดับ 10 - 15 เปอร์เซ็นต์ ให้ใช้สารชนิดพ่นน้ำ เช่น คาร์โบซัลเฟน 20% อีซี อัตรา 80 มิลลิลิตร ต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นให้ทั่วแปลงเพียงครั้งเดียว
4. หนอนแมลงวัน	1. สำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ 2. ไถตากหน้าดินก่อนปลูกพืช ให้ทำการไถพรวนลึกและตากดินทิ้งไว้ 7-14 วัน เพื่อพลิกตัวหนอนที่อยู่ใต้ดินขึ้นมาด้านบน 3. หลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยคอกดิบ (เช่น ชีว ขี้วัว ขี้หมู ที่ยังไม่ผ่านการหมักจนเย็น) 4. พ่นด้วยเชื้อราเมตาไรเซียมอัตราส่วน: ใช้เชื้อสด 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 20 ลิตร 5. ใช้สารเคมีตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ดังนี้ - กลุ่ม 2 ฟิโพรนิล 5% W/V SC อัตรา 80 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร - กลุ่ม 1 เบนฟูราคาร์บ 20% EC อัตรา 80 ซีซี/น้ำ 20 ลิตร - กลุ่ม 28 คลอแรนทรานิลิโพรล 5.17% W/V SC อัตรา 30 ต่อน้ำ 20 ลิตร ชนิดเม็ด (ใช้เมื่อดินมีความชื้น) - กลุ่ม 2 ฟิโพรนิล 0.3 % G ในอัตรา 5 - 6 กิโลกรัมต่อไร่ ควรดำเนินการก่อนมีฝนตก หรือ หลังให้สารควรให้น้ำทันที
5. แมลงบั่ว ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Orseolia oryzae</i> (Wood-Mason)	1. กำจัดวัชพืชรอบแปลงนา เช่น ข้าวป่า หญ้าข้าวหนวด หญ้าไซ หญ้าแดง หญ้าชันกาด และหญ้านกสีชมพู ก่อนตกกล้าหรือหว่านข้าวเพื่อทำลายพืชอาศัยของแมลงบั่ว 2. ภาคนี้อ ควรปลูกข้าวหรือปักดำช่วงวันที่ 15 กรกฎาคม - สิงหาคม หรือปรับวิธีปลูกโดยการปักดำ 2 ครั้ง เพื่อลดความรุนแรงที่เกิดจากการทำลายของแมลงบั่ว หลังปักดำจนถึงข้าวอายุ 45 วัน ส่วน ภาคนี้อ ควรปลูกหรือปักดำระหว่างเดือนมิถุนายน - 15 กรกฎาคม 3. ไม่ควรปลูกข้าวโดยวิธีหว่านหรือปักดำถี่ (ระยะปักดำ 10x15 และ 15x15 เซนติเมตร) ในพื้นที่ ภาคนี้อ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีการระบาดของแมลงบั่วเป็นประจำ 4. ทำลายตัวเต็มวัยที่บินมาเล่นแสงไฟตามบ้านช่วงเวลาตั้งแต่ 19:00-21:00 น. โดยใช้ไม้ตีแมลงวัน 5. ไม่ควรใช้สารฆ่าแมลงใดๆ ในการป้องกันกำจัดแมลงบั่วเนื่องจากไม่ได้ผลและยังทำลายศัตรูธรรมชาติ
6. เพลี้ยไฟ (rice)	1. หมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ

thrips) ชื่อวิทยาศาสตร์ : <i>Stenchaetothrips biformis</i> (Bagnall)	2. กำจัดวัชพืชในนาข้าว คั่นนาและรอบๆแปลง 3. ดูแลแปลงข้าวระยะกล้าหรือหลังหวาน 7 วัน อย่าให้ขาดน้ำ 4. ใช้น้ำท่วมยอดข้าวทิ้งไว้ 1-2 วัน เมื่อตรวจพบเพลี้ยไฟตัวเต็มวัย 1-3 ตัวต่อต้นในข้าว อายุ 6-7 วันหลังหวาน ใช้ปุ๋ยยูเรีย อัตรา 10 กิโลกรัมต่อไร่ หวานเมื่อข้าวอายุ 10 วัน เพื่อเร่งการเจริญเติบโตของต้นข้าว 5. ใช้สารฆ่าแมลง มาลาไทออน 83% EC อัตรา 20 มิลลิลิตรต่อน้ำ 20 ลิตร หรือคาร์บาริล 85% WP อัตรา 20 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร พ่นเมื่อพบใบข้าวมีวันมากกว่า 50 เปอร์เซ็นต์ ในระยะข้าวอายุ 10-15 วันหลังหวาน
7. โรคไหม้ข้าว สาเหตุ : เกิดจาก เชื้อรา <i>Pyricularia grisea</i> Sacc.	1. สำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ 2. ใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม อัตรา 15-20 กิโลกรัมต่อไร่ 3. การใช้ปุ๋ยในอัตราที่เหมาะสม 4. การใช้พันธุ์ต้านทาน เช่น ปทุมธานี 1 สุพรรณบุรี 1,2 กข 41 5. การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา อัตรา 1 กิโลกรัม ต่อน้ำ 200 ลิตร 6. คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไตรโซคาโซล คาร์เบนดาซิม โพรคลอราซ อัตราตามคำแนะนำในฉลาก 7. การใช้สารเคมี เช่น อิติเฟนฟอส 50% อัตรา 20-25 CC/น้ำ 20 ลิตร บลาสติซิดิน เอส 2% EC อัตรา 20-25 CC/น้ำ 20 ลิตร
8. โรคขอบใบแห้ง เชื้อสาเหตุ : เชื้อ แบคทีเรีย <i>Xanthomonas oryzae</i> pv. <i>oryzae</i> (ex Ishiyama) Swings et al.	1. ใช้พันธุ์ข้าวที่ต้านทาน เช่น สุพรรณบุรี 60 สุพรรณบุรี 90 สุพรรณบุรี 1 สุพรรณบุรี 2 และพันธุ์กข23 2. ไม่ควรระบายน้ำจากแปลงที่เป็นโรคไปสู่แปลงอื่น 3. ใช้ชีวภัณฑ์ในการป้องกันการเกิดโรค เช่น เชื้อบีเอส (บาซิลลัส ซับทีลิส) หากพบอาการของโรครุนแรงให้พ่นทุก 7 วัน หรือคลุกเมล็ดก่อนการปลูก อัตราตามฉลากแนะนำ 4. ควรเฝ้าระวังการเกิดโรคถ้าปลูกข้าวพันธุ์ที่อ่อนแอต่อโรคนี้ เช่น พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 กข6 เหนียวสันป่าตอง พิษณุโลก 2 5. เมื่อเริ่มพบอาการของโรคบนใบข้าว แนะนำให้ใช้สารป้องกันกำจัดโรคพืช ดังนี้ - ไอโซโพรไทโอเลน (Isoprothiolane) - คอปเปอร์ไฮดรอกไซด์ (Copper hydroxide) 77% WP - สเตร์พโตมัยซินซัลเฟต+ออกซีเตตราไซคลินไฮโดรคลอไรด์ - ไตรเบซิคคอปเปอร์ซัลเฟต (Tribasic Coppersulfate) 34.5% W/V SC โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่นตามอัตราที่ระบุในฉลาก
9. โรคใบสีส้ม เชื้อสาเหตุ : เชื้อ ไวรัส <i>Rice Tungro Bacilliform Virus</i> (RTBV) และ <i>Rice Tungro Spherical Virus</i> (RTSV)	1. ใช้พันธุ์ข้าวต้านทานแมลงเพลี้ยจักจั่นสีเขียว เช่น กข1 กข3 2. กำจัดวัชพืช และพืชอาศัยของเชื้อไวรัสและแมลงพาหะนำโรค 3. ใช้สารป้องกันกำจัดแมลงพาหะ ได้แก่ ใช้สารฆ่าแมลงในระยะที่แมลงเป็นตัวอ่อน เช่น - ไดโนทีฟูเรน (Dinotefuran) 10% WP - บูโพรเฟซีน (Buprofezin) 10% WP - อีโทเฟนพรอกซ์ (Etofenprox) 10% EC โดยเลือกใช้สารชนิดใดชนิดหนึ่งผสมน้ำ 20 ลิตร พ่นตามอัตราที่ระบุในฉลาก ไม่ควรใช้สารฆ่าแมลงผสมกันหลายๆ ชนิด หรือใช้สารฆ่าแมลงผสมสารกำจัดโรคพืชหรือสารกำจัดวัชพืช เพราะอาจทำให้ประสิทธิภาพของสารฆ่าแมลงลดลง ไม่ใช้สารกลุ่มไพรีทรอยด์สังเคราะห์ เช่น ไซเพอร์มีทริน ไซฮาโลทริน เดลต้ามีทริน
10. หนูศัตรูข้าว	1. สำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ

	2. การใช้วิธีกล เป็นวิธีการที่สามารถทำได้เอง ปลอดภัย และประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก 2.1 การปัก โดยใช้กับดักชนิดต่างๆ วางบริเวณทางเดินของหนู 2.2 การขุดหนู เหมาะสำหรับพื้นที่ปลูกข้าวที่มีแรงงานและเวลามากพอ นิยมดำเนินการในช่วงฤดูแล้ง หรือหลังการปลูกข้าว ขุดและจับหนูออกมาทำลายให้มากที่สุด 2.3 การล้อมตีหนู ควรดำเนินการในช่วงหลังจากเก็บเกี่ยวข้าว เป็นวิธีการที่ต้องใช้ความร่วมมือในการช่วยกันไล่หนูให้เข้ามารวมกันและช่วยกันตีหนูที่อยู่ในวงล้อม 3. การเขตกรรม ได้แก่ การปรับสภาพแวดล้อมบริเวณแปลงนาไม่เหมาะสมต่อการอยู่อาศัยของหนู เช่น การปรับลดขนาดของคันนาให้เล็ก เพื่อลดพื้นที่อยู่อาศัยและที่ผสมพันธุ์ ให้มีขนาดเล็กกว่า 30 เซนติเมตร และการกำจัดวัชพืชหรือกองวัสดุเหลือใช้ตามบริเวณคันนาอยู่เสมอ 4. การใช้ชีววิธี เป็นการป้องกันกำจัดหนูโดยอาศัยสัตว์ศัตรูธรรมชาติของหนู และการใช้ปรสิตที่พบเฉพาะในหนู ทำให้หนูป่วยเป็นโรคและตาย 4.1 การใช้สัตว์ศัตรูธรรมชาติ เช่น นกแสก งู พังพอน เหยี่ยว ช่วยกำจัดหนู ควรใช้ทางมะพร้าวหรือกิ่งไม้ปักไว้ในแปลงนา เพื่อเป็นคอนสำหรับนกผู้ล่า 4.2 การใช้เหี่ยวโปรโตซัวกำจัดหนู เหี่ยวโปรโตซัว เป็นสารชีววินทรีย์กำจัดหนู โดยใช้ปรสิตโปรโตซัว <i>Sarcocystis singaporensis</i> ที่พบเฉพาะในหนูและงูเหลือม มีการขยายพันธุ์แบบไม่มีเพศ บริเวณเซลล์บุผิวภายในหลอดเลือดของหนู และสุดท้ายสร้างเป็นซิสต์ ตามกล้ามเนื้อลำตัว เมื่องูเหลือมกินหนูติดเชื้อโปรโตซัวจะขยายพันธุ์แบบอาศัยเพศบริเวณเซลล์ผนังของลำไส้ และผลิตสปอร์โรซีสต์ ซึ่งเป็นระยะสุดท้ายของการเจริญเติบโต และถูกขับถ่ายปะปนออกมาพร้อมมูลงู 5. การทำรั้วกัน หรือการล้อมรั้วร่วมกับลอบดักหนูหรือกรงดักหนู (trap-barrier system = TBS) พื้นที่ที่ปลูกพืชเป็นแปลงขนาดใหญ่ การล้อมรั้วและติดตั้งลอบดักหนู ในบริเวณที่หนูเข้าทำลายก่อน หรือแปลงปลูกพืชล่อ สามารถป้องกันหนูเข้าทำลายในพื้นที่ล้อมรั้วไว้ได้ และกำจัดหนูที่อยู่ในพื้นที่โดยรอบได้ด้วยแปลงที่ทำการล้อมรั้วและติดตั้งลอบดักหนูควรมีขนาดกว้าง ประมาณ 20 - 50 เมตร และยาวประมาณ 20 - 50 เมตร ระบบนี้มีประสิทธิภาพป้องกันกำจัดหนูศัตรูข้าวได้ดีในรัศมี 200 เมตร จากแปลงที่ทำการล้อมรั้ว (International Rice Research Institute, 2018) รั้วควรมีความสูงจากพื้นดินอย่างน้อย 100 เซนติเมตร และฝังลึกลงไปในพื้นที่ดินอย่างน้อย 15 เซนติเมตร กลบพื้นข้างแนวรั้วให้แน่นสม่ำเสมอ ลอบดักหนูที่ใช้มีลักษณะคล้ายลอบดักปลา แต่ทำจากวัสดุที่ทนต่อการกัดแทะของหนูได้ และหนูไม่สามารถหนีออกไปได้ มีทางเข้าด้านหน้าเป็นกรวยที่หนูเข้าไปแล้วไม่สามารถย้อนออกมาได้ ด้านท้ายของลอบเป็นประตูสำหรับเปิดเอาหนูออก สามารถใช้วัสดุที่หาได้ง่าย เช่น ปีบ มาประยุกต์เป็นลอบดักหนู
--	--

๕. การคาดการณ์ศัตรูพืช ในช่วงระหว่างวันที่ ๑๐ - ๖ กันยายน ๒๕๖๔

ภาคกลาง และภาคตะวันออก ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว หนอนกอข้าว หนอนกระทู้กล้า โรคไหม้ข้าว โรคใบจุดสีน้ำตาล โรคขอบใบแห้ง และหนูศัตรูข้าว

ภาคเหนือ ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว หนอนกอข้าว หนอนแมลงงู แมลงบัว โรคไหม้ข้าว โรคใบจุดสีน้ำตาล โรคขอบใบแห้ง และหนูศัตรูข้าว

ภาคใต้ ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หนอนกอข้าว หนอนกระทู้กล้า โรคขอบใบแห้ง และโรคไหม้ข้าว

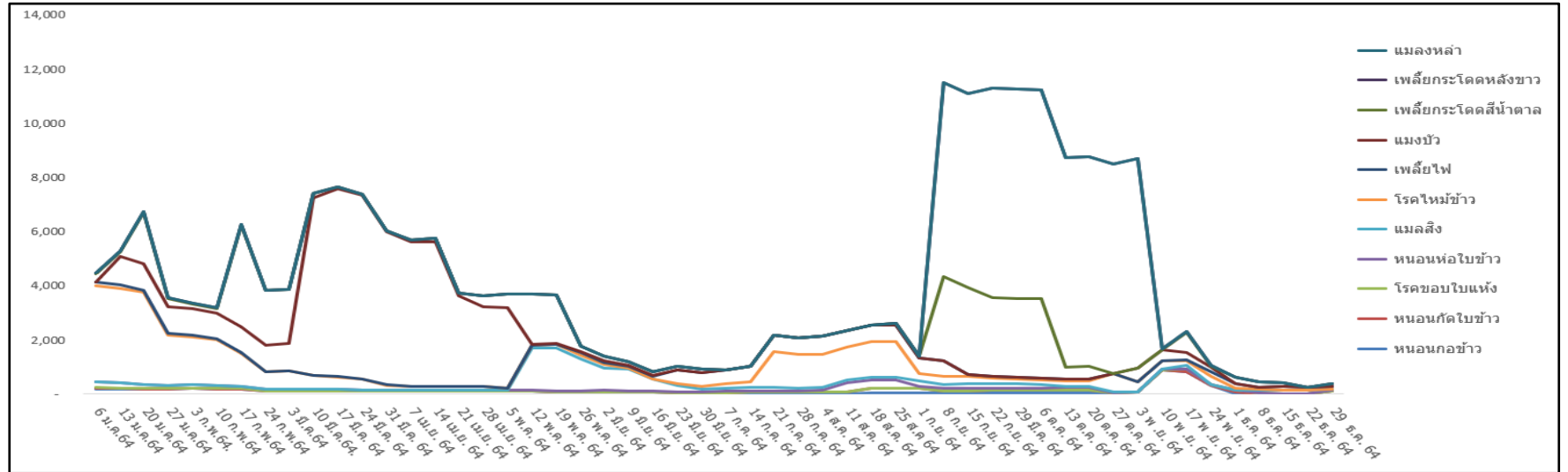
ภาคตะวันตก ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว หนอนห่อใบข้าว โรคไหม้ข้าว โรคขอบใบแห้ง และหนูศัตรูข้าว

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระวัง : เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยกระโดดหลังขาว แมลงบัว หนอนกอข้าว โรคไหม้ข้าว โรคใบจุดสีน้ำตาล และโรคขอบใบแห้ง

แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการระบาดของศัตรูข้าว

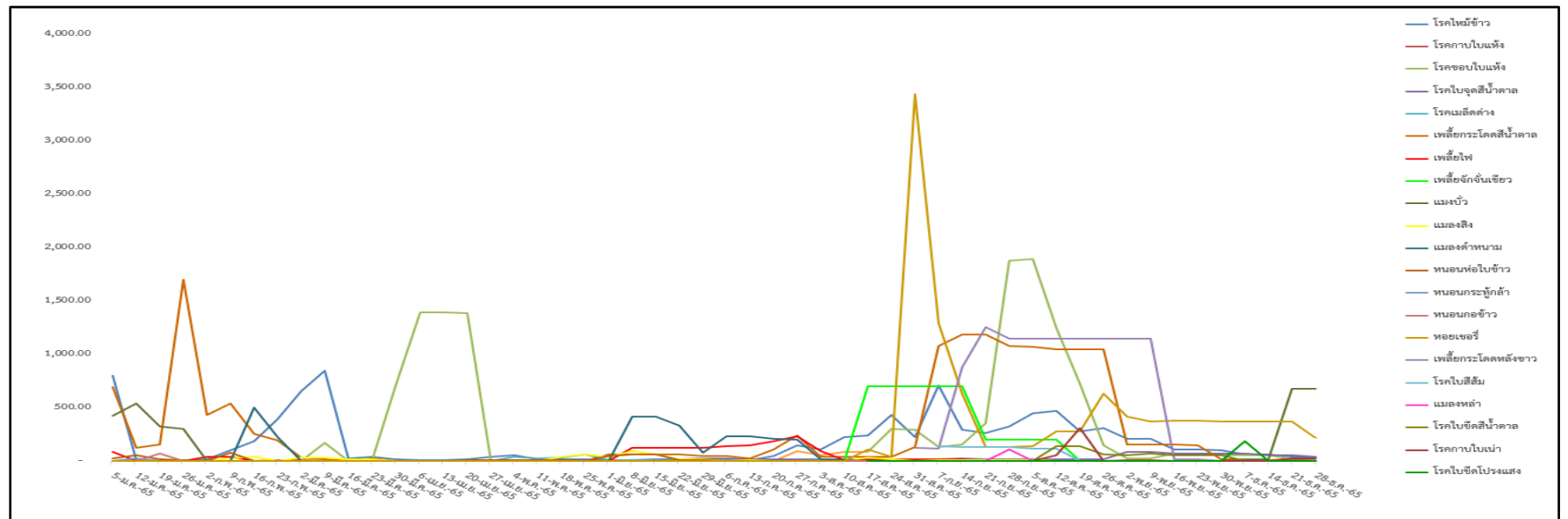
ระหว่างปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๕

พื้นที่ระบาด (ไร่)

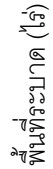

ปี ๒๕๖๔

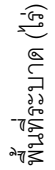
พื้นที่ระบาด (ไร่)

ปี ๒๕๖๕

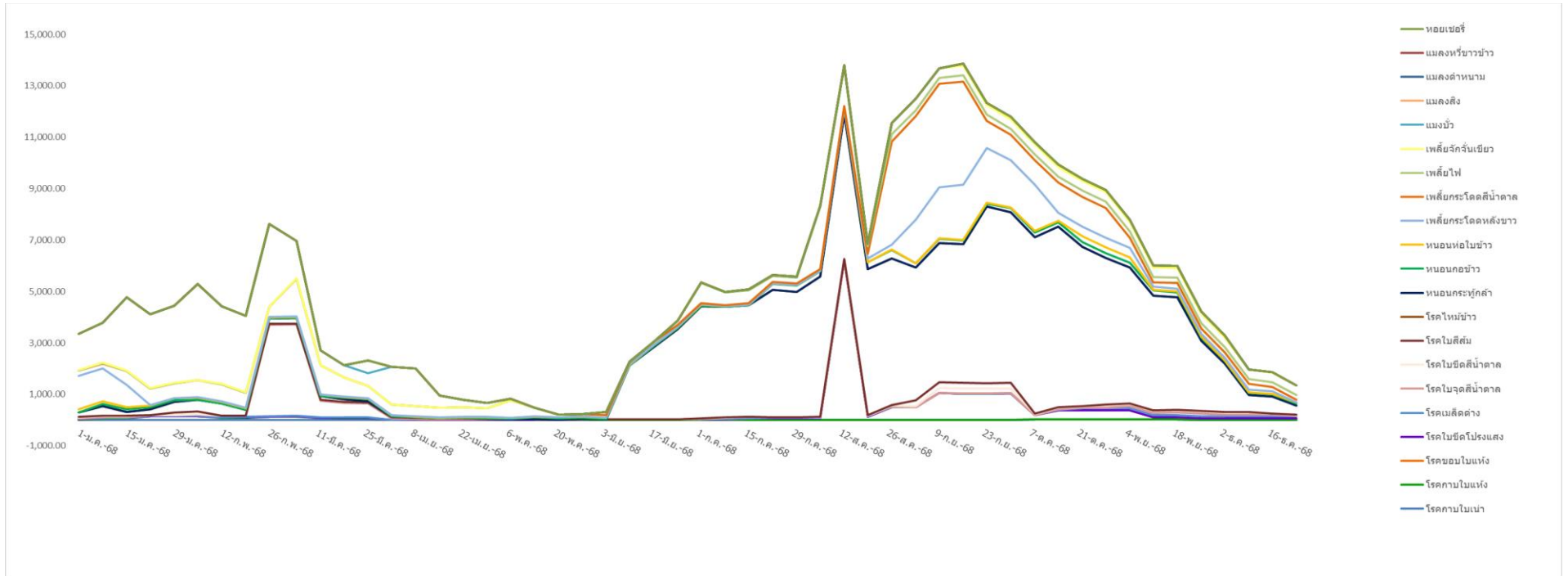

பி ௨௩௦௦

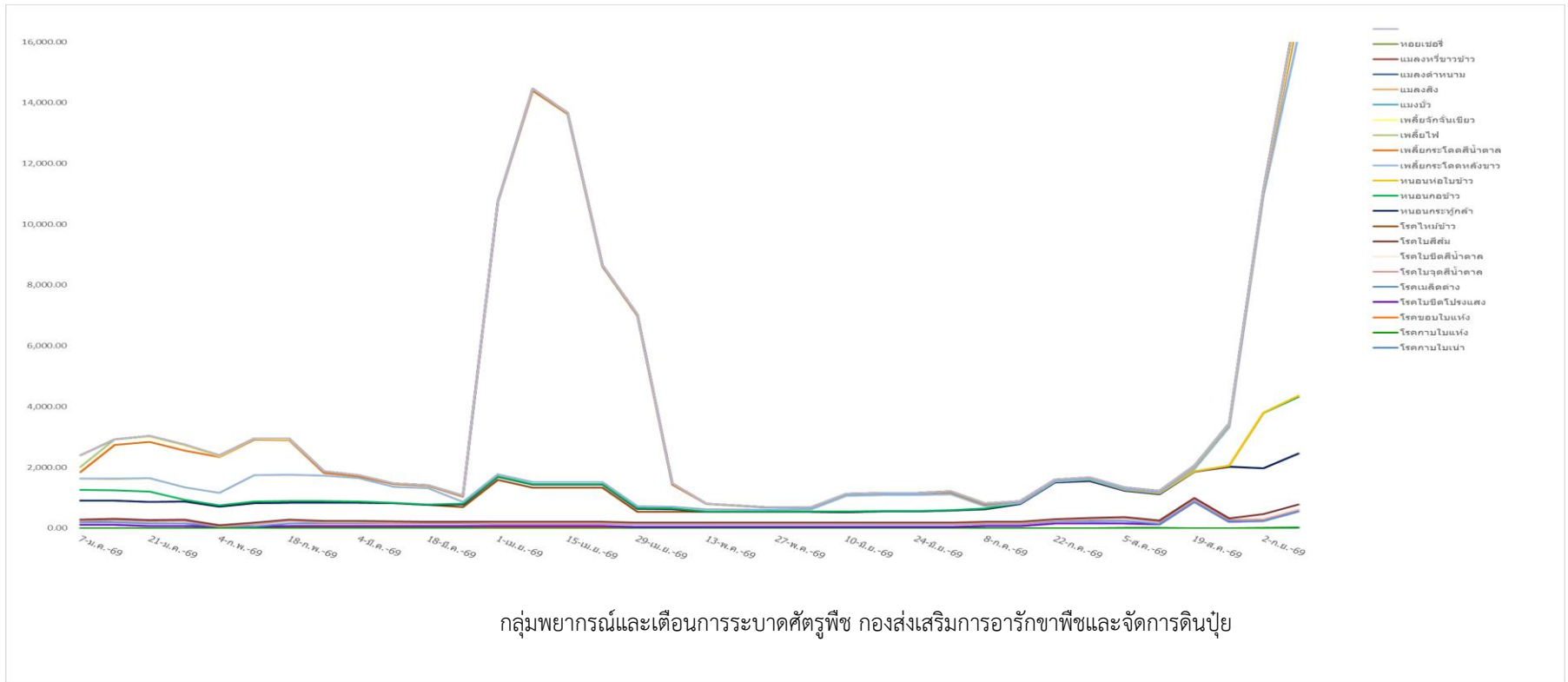
பி ௨௩௦௭

พื้นที่ระบาด (ไร่)

ปี ๒๕๖๘

พื้นที่ระบาด (ไร่)

ปี ๒๕๖๙

หนอนห่อใบข้าว	๓๗.๒๕	ไร่
เพลี้ยกระโดดหลังขาว	๑๑,๘๖๔.๒๕	ไร่
เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล	๖๙๖.๒๕	ไร่
หนอนกอข้าว	๑,๘๖๒.๐๐	ไร่
แมลงบั่ว	๒๗๖.๐๐	ไร่
โรคไหม้ข้าว	๑,๖๗๕.๒๕	ไร่
โรคขอบใบแห้ง	๕๒๐.๐๐	ไร่
เพลี้ยไฟข้าว	๒๒๕.๐๐	ไร่
โรคใบขีดสีน้ำตาล	๓๘.๑๓	ไร่
โรคใบจุดสีน้ำตาล	๖๓.๐๐	ไร่